

Σημειώσεις Πρακτικής Φυσικοθεραπείας

Μαυράκης Χαράλαμπος

Εγκεφαλική παράλυση & Ημιπληγία

ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗΣ ΠΑΡΑΛΥΣΗΣ

Ο όρος εγκεφαλική παράλυση χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια ομάδα διαταραχών που προκύπτουν από μία βλάβη στον εγκέφαλο κατά τη διάρκεια της ανάπτυξής του, κι έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό τη διαταραχή της κινητικότητας. Η βλάβη αυτή, μπορεί να συμβεί κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, κατά τη διάρκεια του τοκετού ή κατά τα πρώτα έτη της ζωής του παιδιού, δηλαδή με λίγα λόγια κατά την περίοδο της μέγιστης ανάπτυξης και ωρίμανσης του εγκεφάλου. Ο όρος εγκεφαλική παράλυση περιλαμβάνει μόνο τις περιπτώσεις όπου η βλάβη στον εγκέφαλο δεν εξελίσσεται αλλά παραμένει στάσιμη. Δηλαδή η βλάβη που δημιουργήθηκε στον εγκέφαλο παραμένει η ίδια σε ολόκληρη τη ζωή του ατόμου, χωρίς να βελτιώνεται ή να χειροτερεύει. Αυτό όμως που μεταβάλλεται είναι η κλινική εικόνα του παιδιού καθώς μεγαλώνει. Έτσι από τη μία πλευρά μπορεί να εμφανίσει μυοσκελετικά προβλήματα καθώς αναπτύσσεται, από την άλλη όμως η θεραπευτική παρέμβαση μπορεί να το βοηθήσει ώστε να αποφύγει στο μέτρο του δυνατού τις παραμορφώσεις και να εκπαιδευτεί ώστε να βελτιώσει την κινητικότητα και τη λειτουργικότητά του.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗΣ ΠΑΡΑΛΥΣΗΣ;

Τα ποσοστά με τα οποία συναντάται η εγκεφαλική παράλυση κυμαίνονται από 1,6-2,5 παιδιά ανά 1000 γεννήσεις ζώντων νεογνών.¹⁴ Τα αίτια της χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με το πότε συμβαίνουν:

Αίτια κατά την ενδομήτριο ζωή: βλάβες ή διαταραχές της ανάπτυξης του εγκέφαλου κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης από αιτίες όπως λοιμώξεις της εγκύου (τοξόπλασμα, ερυθρά, σύφιλη, μεγαλοκυτταροϊός), συγγενείς ανωμαλίες που οδηγούν σε ατελή ανάπτυξη του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος (Κ.Ν.Σ.), επιπλοκές της εγκυμοσύνης, εγκεφαλική αιμορραγία του εμβρύου.

Αίτια κατά τον τοκετό: προωρότητα, υποξία (μειωμένη οξυγόνωση του εγκεφάλου), τραυματισμός του νεογνού κατά τον τοκετό, λοιμώξεις του Κ.Ν.Σ

Αίτια μετά τον τοκετό και κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής: Ίκτερος κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις, σύνδρομο ανατάραξης του μωρού (εσωτερικός τραυματισμός του εγκεφάλου λόγω βίαιου κουνήματος του κεφαλιού του μωρού γνωστός ως Shaken Baby Syndrome), ασφυξία, εγκεφαλική αιμορραγία, λοιμώξεις (εγκεφαλίτιδα, μηνιγγίτιδα).

ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗΣ ΠΑΡΑΛΥΣΗΣ

Ανάλογα με την ποιότητα του μυϊκού τόνου και τη διαταραχή της κίνησης η εγκεφαλική παράλυση χωρίζεται σε 4 κύριες κατηγορίες:

Σπαστική μορφή εγκεφαλικής παράλυσης: Είναι ο συχνότερος τύπος και παρατηρείται αύξηση του μυϊκού τόνου με τη μορφή σπαστικότητας. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι μύες είναι πολύ σφιχτοί και βρίσκονται σε μία συνεχή σύσπαση γεγονός που οδηγεί σε αδυναμία και δυσκολία στις κινήσεις. Φυσιολογικά όταν ένας μυς συσπάται για να γίνει μια κίνηση (αγωνιστής μυς), ο αντίθετός του (ανταγωνιστής μυς) χαλαρώνει για να επιτρέψει να γίνει η κίνηση. Σε περίπτωση εμφάνισης σπαστικότητας οι αγωνιστές και οι ανταγωνιστές μύες συσπώνται ταυτόχρονα με αποτέλεσμα τη δυσκολία εκτέλεσης της κίνησης.

Αθետωσική μορφή εγκεφαλικής παράλυσης: Αθétωση σημαίνει αδυναμία διατήρησης συγκεκριμένης θέσης (ή στάσης) λόγω διαταραχής του μυϊκού τόνου. Το άτομο δηλαδή δεν μπορεί να διατηρήσει μία σταθερή θέση όταν κάθεται ή είναι όρθιο. Υπάρχουν ακούσιες και απότομες κινήσεις μεγάλου εύρους που δεν μπορεί να τις ελέγξει το παιδί. Η διαταραχή αυτή φαίνεται κυρίως κατά την εκούσια προσπάθεια του παιδιού να κινηθεί (π.χ. κατά την προσπάθεια να πιάσει ένα αντικείμενο) ενώ εκλείπει κατά τη διάρκεια του ύπνου.

Αταξική μορφή εγκεφαλικής παράλυσης: Στην αταξία υπάρχει δυσκολία στο να γίνουν κινήσεις με ακρίβεια. Υπάρχει τρόμος (τρέμουλο) κατά την προσπάθεια της κίνησης. Οι κινήσεις είτε ξεπερνούν το στόχο (π.χ. κατά την προσπάθεια να πιάσει ένα αντικείμενο με το χέρι) είτε δεν το φτάνουν. Τα παιδιά με αταξία έχουν προβλήματα στην ισορροπία.

Υποτονική μορφή εγκεφαλικής παράλυσης: Εδώ υπάρχει γενικευμένη υποτονία (ελάττωση του μυϊκού τόνου) και χαλαρές αρθρώσεις. Είναι σπάνια μορφή.

Μικτές μορφές εγκεφαλικής παράλυσης: Μπορεί να συνυπάρχει συνδυασμός των παραπάνω όπως για παράδειγμα να υπάρχει αταξική μορφή σε συνδυασμό με την εμφάνιση σπαστικότητας.

ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗ ΠΑΡΑΛΥΣΗ & ΗΜΙΠΛΗΓΙΑ

- Στην Ελλάδα, το ποσοστό παιδιών που διαγιγνώσκονται με εγκεφαλική παράλυση εκτιμάται γύρω από 1-2 ανά 1.000 γεννήσεις. Αυτό το ποσοστό είναι σύμφωνο με διεθνείς στατιστικές, καθώς η εγκεφαλική παράλυση επηρεάζει περίπου 2-3 παιδιά ανά 1.000 γεννήσεις παγκοσμίως.
- Η σπαστική εγκεφαλική παράλυση (ΣΕΠ) είναι μια ομάδα διαταραχών που επηρεάζουν την κίνηση και τη στάση του σώματος. Οι κύριες μορφές της περιλαμβάνουν:

1. **Σπαστική Διπληγία:** Επηρεάζει κυρίως τα κάτω άκρα. Συχνά παρατηρείται σε παιδιά με εγκεφαλική παράλυση και μπορεί να συνοδεύεται από περιορισμένη κινητικότητα στα χέρια.
 2. **Σπαστική Τετραπληγία:** Επηρεάζει και τα τέσσερα άκρα (χέρια και πόδια). Αυτή η μορφή είναι πιο σοβαρή και μπορεί να συνοδεύεται από διαταραχές στην ομιλία, την αναπνοή και άλλες λειτουργίες.
 3. **Σπαστική Ημιπληγία:** Επηρεάζει το ένα μισό του σώματος (ένα χέρι και ένα πόδι στην ίδια πλευρά). Συχνά υπάρχει ασυμμετρία στη σωματική ανάπτυξη και κινητικότητα.
 4. **Σπαστική Δυστονία:** Επηρεάζει κυρίως την κίνηση και τη στάση του σώματος, με ακανόνιστες, συνεχείς μυϊκές συσπάσεις που μπορούν να προκαλέσουν ακανόνιστες θέσεις και κινήσεις.
- Περίπου το 20-30% των παιδιών με εγκεφαλική παράλυση παρουσιάζουν σπαστική ημιπληγία. Αυτό το ποσοστό μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τις μελέτες και τις διαγνωστικές-κριτήρια που χρησιμοποιούνται.